

ZAMİRLER

Zamirler, isimlerin ve cümlelerin yerini tutan kelimelerdir. Aşağıda zamirler konu anlatımını detaylı olarak bulacaksınız.

Zamirlerin bazı önemli özellikleri şunlardır:

a) Zamirler isimlerle çok yakın ilişkiye sahiptir.

Zamirlerin en yakın olduğu kelime türü isimdir. Öyle ki isimlere gelen bütün ekler zamirlere de gelebilir. Hatta zamirler ile isim tamlamaları bile kurulabilir.

Zamirlerle isim tamlamaları kurulurken ilgi eki yerine ayrılma hâli eki de kullanılabilir. Örneğin “onlardan biri” derken –dan eki ilgi eki görevindedir.

b) Zamirler isimlerle yakın ilişkiye sahip olduğu için adıl olarak da adlandırılır.

c) Zamirler cümlelerin ya da kelime öbeklerinin de yerini tutabilir.

Örnek: Kapıyı kapatmalıydın, **bunu** çok geç anladın.

(Bunu zamiri, “Kapıyı kapatmalıydın.” cümlesinin yerini tutuyor.)

d) Zamirler ek alarak isim, sıfat ve zarf gibi farklı kelime türlerine dönüşebilir.

ben-lik kargaşası: isim,

ben-cil adam: sıfat,

kendi kendine konuşuyor: zarf vb.

ZAMİR ÇEŞİTLERİ

1) Şahıs (Kişi) Zamirleri: Türkçedeki şahıs zamirleri **ben, sen, o, biz, siz** ve **onlar** kelimeleridir.

Not: Bu kelimelerin dışındaki hiçbir zamir (insanın yerini tutsa bile) şahıs zamiri olamaz.

Hiçbiri bize uğramadı.

Yukarıdaki cümledeki “hiçbiri” kelimesi insanların yerini tutsa bile şahıs zamiri değildir.

Not: Şahıs zamirleri arasında yer alan “o” kelimesi işaret sıfat ya da işaret zamiri de olabilir. Çünkü “o” kelimesi insan dışındaki bir canlının yerini tuttuğunda işaret zamiri olur. Bir ismin önünde kullanılıp sıfat tamlaması yaptığıında ise işaret sıfatı olarak kullanılır.

Örnekler

O çok akıllı bir öğrenci. (**Kişi zamiri**)

O çok hızlı bir arabaydı. (**İşaret zamiri**)

O araba çok hızlıydı. (**İşaret sıfatı**)

Not: Kişi zamirleri, isim tamlamalarının tamlayan kısmını oluşturdukları durumlarda düşebilir. Buna **tamlayanı düşmüş isim tamlaması** denir.

Örnek: Size (**bizim**) saygımız sonsuz.

Not: Kişi zamirleri cümlelerin yüklemelerinin şahıs ekleriyle çekimlendiği yerlerde açık veya örtülü olarak kullanılır. Fakat sınavlarda örtülü kullanımlar tespit edilmez.

Örnek:

Dün **biz** Ankara’ya gittik. (Açık kullanım)

Dün Ankara’ya gittik. (Örtülü kullanım)

Not: Yüklem çekimlerinde şahıs eklerinin bulunmasına rağmen kişi zamiri kullanmak **anlatım bozukluğu değildir**. Yani “Dün biz Ankara’ya gittik.” cümlesinde anlatım bozukluğu yoktur.

Not: Türkçede “ben” ve “sen” zamirleri yönelme hâli eki ile çekimlediklerinde ortaya ünlü değişmesi çıkar. (ben-e > bana, sen-e > sana)

2) İşaret Zamirleri: Türkçede **o, bu, şu, onlar, bunlar ve şunlar** kelimeleri işaret zamiridir. Daha önce de belirttiğimiz gibi “o” kelimesi kişi zamiri ya da işaret sıfatı da olabilir. Nitekim “o” kelimesinin işaret zamiri olması için insan dışındaki bir varlık ya da durumun yerine kullanılması gerekir.

Örnekler

Bu çok güzel bir ev.

O çok yeni bir araba.

Not: İşaret zamirleri işaret sıfatları ile yakından ilişkilidir. “O, bu, şu” kelimeleri eğer ek almamışsa ve bu kelimelerden hemen sonra sıfat tamlaması oluşturan bir isim gelmişse bu kelimeler işaret sıfatı olarak kullanılır.

Örnek

Bu ev çok yeni. (Bu kelimesinden hemen sonra bir isim gelmiş. Yani “bu” kelimesi burada işaret sıfatı.)

Aşağıdaki “bu, şu, o” kelimelerinin türünü siz belirleyiniz.

O yeşil bir sandıktı.

O bize bir şeyler anlatmıştı.

Biz o evi çok beğenmiştik.

Bunu bana niçin söylüyorsun?

Biz şu köyde oturuyoruz.

Bu, aklımızla alay etmekten başka bir şey değil!

Not: Sıfat yapan -ki işaret sıfatı yapar. Fakat işaret zamiri yapmaz. Sıfat yapan -ki’den sonra çekim eki gelir ya da bu ek kullanıldıktan sonra isim kullanılmazsa burada adlaşmış sıfat oluşur.

Örnek

Aşağıdakiler çok şanslı. [**Aşağıdaki (insan)lar** çok şanslı.]

Not: -ki ekiyle zamir yapılabilmesi için bu ekten önce tamlayan (ilgi) eki gelmesi gerekir: bizimki, okulunki vb. Bu şekilde -ki ekiyle yapılan zamire, ilgi zamiri denir.

3) Belgisiz Zamirler: *Biri, bazısı, her biri, hiçbiri, hepsi, şey, çoğu, tamamı, birçoğu, kimse* gibi içeriği tam olarak belirli olmayan kelimeler ismin yerine kullanıldığında belgisiz zamir olurlar.

Örnekler

Bazısı su içmenin çok yararlı olduğunu söylüyor.

Kimse onun yaptıklarından herhangi **birini** bile hayal edemez.

Not: Belgisiz sıfatlar, çekim eki aldıklarında ya da kendilerinden sonra gelen ismi kaybettiklerinde belgisiz zamire dönüşür.

Örnekler

Kimi insanlar başarıyı çalışmakta arar. (belgisiz sıfat)

Kimileri başarıyı çalışmakta arar. (belgisiz zamir)

Hiçbir düşünce alternatifsiz değildir. (belgisiz sıfat)

Düşüncelerin **hiçbiri** alternatifsiz değildir. (belgisiz zamir)

Not: Sıkça kullandığımız “her şey” yapısındaki “her” belgisiz sıfat, “şey” ise belgisiz zamirdir.

4) Soru Zamirleri: Cevabının bir isme denk geldiği soru kelimeleri soru zamiridir. Bu kelimeler kaldırılıp yerlerine bir isim yazıldığında, sorunun cevabı da verilmiş olur.

Örnek

Bizden **ne** istiyorsun?

Bizden **elma** istiyorsun. (Sizden **elma** istiyorum.)

Not: Dolaylı tümleç bulunurken sorulan sorular daima soru zamiridir.

	-e	-den	-de
kim	kime	kimden	kimde
ne	neye	neyden	neyde
nere	nereye	nereden	nerede

Not: Türkçedeki temel soru zamiri “**kim**” kelimesidir. Bu kelime daima soru zamiridir. Fakat “kimi” şeklinde “bazı” anlamında kullanıldığında nadir de olsa belgisiz sıfat görevini üstlenebilir.

Bu araba **kimin?** (soru zamiri)

Bu üzümleri **kim** aldı? (soru zamiri)

Kimi insanlar çok mutlu. (belgisiz sıfat)

Not: Bir diğer temel soru zamiri olan “ne” farklı görevlerde de kullanılabilir.

İsmin yerini tutunca zamir olur: Bugün **ne** okudun?
(Bugün kitap okudum.)

Kendisinden sonra isim gelince sıfat olur: **Ne** gün geleceksin?

Niçin anlamında kullanılan her şey zarftır. Bu sebeple niçin anlamına gelirse zarf olur: **Ne** dönüp duruyor kuşlar.

Bir sıfat, zarf veya adlaşmış sıfatın önüne gelip onların derecesini artırıyorsa üstünlük zarfı olur: **ne** güzel bir gün vb.

Aşağıdaki metindeki “ne” kelimelerinin türünü bulunuz.

Ona bana ne aldın diye sormadım. Ne mutsuz bir gündü. Bitmemiş işlerini ne bırakıp gidiyorsun, diye söylendim. Ne zaman bir daha yanına giderim, bilmiyorum.

Not: Bazı soru sıfatları çekim eki alınca soru zamirine dönüşür.

Kaç kişi geldi? (sıfat) → **Kaçı** geldi? (zamir)

Hangi kitap güzel? (sıfat) → **Hangisi** güzel? (zamir)

5) Dönüşlülük Zamiri: Dönüşlülük zamiri, Türkçede genellikle özneyi pekiştirmek amacıyla kullanılan **kendi** kelimesidir:

Bana **kendi** arabasını verdi.

Not: Dönüşlülük zamirinin görevi özneyi pekiştirmek olduğu için anlatım bozukluğuna neden olmaz. Bu zamir cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında ciddi bir değişme olmadığı için gereksiz sözcük olarak algılanabilmektedir.

EK HALİNDEKİ ZAMİRLER

1) **İyelik Zamiri:** İyelik eki Türkçede iyelik zamiri olarak kullanılır.

İyelik eki, isimlerin kime ait olduğunu bildiren ve sadece isimlere gelen çekim ekidir. Diğer adları **sahiplik** ve **tamlayan ekidir**.

İyelik eki nasıl bulunur?

Türkçede sahiplik bildiren bu ekin kullanıldığı altı farklı dil bilgisel konum vardır.

1. **İsim tamlamalarının sonunda bulunur.** Bu sebeple tamlayan eki adını da alır. Örneğin *evin*

- önü, kapının arkası, yolun sonu, bilgisayar saati vb.* gibi tamlamalarının sonundaki ektir.
2. **Kaynaştırma sesi olan /s/'den sonra her zaman bu ek gelir:** *çiçek kokusu, onun anısı vb.*
  3. **Kendisinden önce benim, senin, onun, bizim, sizin ve onların kelimeleri getirilebilen sözcüklerin sonunda yer alır:** *(benim) ev(i)m, (senin) okul(u)n, (onların) yolları vb.* Ayrıca bazen tamlanan eki alan kelimedenden önce **kendi dönüşlülük zamiri** de gelir: *(kendi) yolu, (kendi) sonu vb.* Kısacası bahsi geçen ek, tamlayanı düşmüş belirtili isim tamlamalarının da sonuna eklenmektedir.
  4. **Kurallı birleşik sıfat yapar.** Yani sıfat tamlamasındaki tamlayan ve tamlanan kısımlarının yeri değiştirilerek araya iyelik eki konur: *kanadı kırık* (kırık kanat tamlamasından), *yolu açık* (açık yol tamlamasından) vb.
  5. **Ekin yalnızca 1. tekil çekimi sıfatları pekiştirme görevini üstlenir:** *güzelim okul vb.*
  6. **Sıfat fiil ekleri olan -Dlk ve -AcAk eklerinden sonra gelir:** *yürüyeceğim yol, gördüğüm adam vb.*

Not: Tamlamaların ilk kısmına eklenen eke ilgi eki denir: *evin yolu vb.* İlgi ekinin diğer adı tamlayan ekidir. Bu ek *ben* ve *biz* kelimelerinde *+im* şeklindedir: *bizim evimiz vb.*

İyelik eki çekimi ve örnekleri

Türkçede bu ekin çekimi ("ev" kelimesi örneğinde) şahıslara göre aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

1. tekil şahıs	ev-(i)m
2. tekil şahıs	ev-(i)n
3. tekil şahıs	ev-i
1. çoğul şahıs	ev-(i)miz
2. çoğul şahıs	ev-(i)niz
3. çoğul şahıs	ev-leri

Not: Bu noktada 3. çoğul şahsa dikkat etmek gerekir. Çünkü 3. çoğul şahıs iyelik ekinin içerisinde

bulunan *+IAr* eki *+I* ile ayrılmamalıdır. Yani bu durumda *+IAr* **çoğul eki** değildir. Örneğin *onların evleri* dendiğinde ek *+leri* şeklinde alınmalıdır.

Örneğin “Çocukların anneleri eve yeni döndü.” cümlesinde çok olan anne değil çocuklardır.

Şahıs ekiyle farkı: Fiillere gelen işi yapan kişiyi bildiren ekler iyelik eki değil şahıs ekidir. Öyleyse *evim* kelimesindeki *+im* iyelik ekiyken *gittim* kelimesindeki *-m* ise şahıs (kişi) ekidir.

Ekin kalıplaşması durumu: Sahiplik eki, *birisi* ve *hiçbirisi* kelimelerinde üst üste iki kez mevcuttur. Bunun nedeni, ekin, *biri* ve *hiçbiri* kelimelerinde kalıplaşmış olmasıdır. Aynı durum *İnönü*, *Eminönü*, *Okmeydanı* gibi kalıplaşmış özel isimlerde de görülmektedir: *İstanbul’ın Eminönü’sü varsa İzmir’in de Karşıyaka’sı var.*

2) **İlgi Zamiri:** İlgi ekinden sonra gelen *-ki* ekine ilgi zamiri denir. *-ki* eki ile zamir yapılabilmesi için mutlaka bu ekten önce ilgi eki gelmelidir.

Not: Tamlamaların ilk kısmına eklenen eke ilgi eki denir: *evin yolu* vb. İlgi ekinin diğer adı tamlayan ekidir. Bu ek *ben* ve *biz* kelimelerinde *+im* şeklindedir: *bizim evimiz* vb.

Bizimki yine hata olmuş.

Evinkileri daha taze olanlardan seç.

Not: Sıfat yapan *-ki* işaret sıfatı yapar. Fakat işaret zamiri yapmaz. Sıfat yapan *-ki*’den sonra çekim eki gelir ya da bu ek kullanıldıktan sonra isim kullanılmazsa burada adlaşmış sıfat oluşur.

Örnek

Aşağıdakiler çok şanslı. [Aşağıdaki (insan)lar çok şanslı.]

Aşağıdaki metindeki zamirleri bulalım.

Bunu bana niye anlatıyorsun, diye sordu? Ben de ne

anladın, diye sordum. Nereye kadar bu iş böyle devam

edecek? Aşağıdakini yukarıdakini bırak, bu işi çözmeye çalışalım. Kimse bizim için bu iyiliği yapmayacak. Herkes izleyecek sadece. Hiçbir emek harcamadan bu işten sıyrılmak mantıklı mı? Böyle olursa hiçbirimiz başaramayacak. Kim sessizce ve azimle çalışırsa o öne geçecek. O zaman, her şeyin daha iyiye gittiğini göreceğiz. Bazıları kıskanacak bize mesela. Nasıl yaptılar diye soracak.

